

ВАЊА
БУЛИЋ

ДУШАНОВА КЛЕТВА

Посебно, дойдуњено издање

■ Laguna ■

Copyright © 2019, Вања Булић
Copyright © овог издања 2019, ЛАГУНА

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

ДУШАНОВА КЛЕТВА

Садржај

Прво поглавље: РУКА	11
Друго поглавље: ОТМИЦА	18
Треће поглавље: ОЛОШ	25
Четврто поглавље: ПЕСМА	33
Пето поглавље: БИТАНГЕ	40
Шесто поглавље: ПОЗИВ	47
Седмо поглавље: ЈАБУКА	54
Осмо поглавље: ИСТИНА	62
Девето поглавље: ИГРА	69
Десето поглавље: ПАСОШ	76
Једанаесто поглавље: МРАК	83
Дванаесто поглавље: АРХАНГЕЛИ	90
Тринаесто поглавље: СУДИЈА	98
Четрнаесто поглавље: СЕНКЕ	106
Петнаесто поглавље: ДУД	114

Шеснаесто поглавље: СЛЕДБЕНИЦИ	123
Седмнаесто поглавље: ОБЕШЕЊАЦИ	131
Осамнаесто поглавље: ДРУШТВО	138
Деветнаесто поглавље: ЈЕГУЉА	145
Двадесето поглавље: КОМЕДИЈА	152
Двадесет прво поглавље: БЛУД	159
Двадесет друго поглавље: ТРОЈКА	167
Двадесет треће поглавље: ШАМАР	174
Двадесет четврто поглавље: ОРУЖЈЕ	181
Двадесет пето поглавље: МИНИСТАР	188
Двадесет шесто поглавље: ПРАВИЛА	196
Двадесет седмо поглавље: ГУБИЛИШТЕ	202
Двадесет осмо поглавље: НОЖ	209
Двадесет девето поглавље: ЦАРИЦА	217
Тридесето поглавље: ИКОНЕ	225
Тридесет прво поглавље: ПИСМО	233
Тридесет друго поглавље: САРКОФАГ	241
Тридесет треће поглавље: КОЦКА	248
Тридесет четврто поглавље: ПСИХОПАТА	256
Тридесет пето поглавље: ДВОБОЈ	263
Тридесет шесто поглавље: ДОМАЋИН	270
Тридесет седмо поглавље: ЛИЦИЦЕ	277
Тридесет осмо поглавље: КЛОВН	284
Тридесет девето поглавље: ПАСТУВ	292
Четрдесето поглавље: ЦЕНА	299
Четрдесет прво поглавље: ГРАНИЦА	306

Четрдесет друго поглавље: РАМПА	313
Четрдесет треће поглавље: КРУГ	320

ДОДАТАК

Путоказ за читање романа <i>Душанова клейва</i>	331
1. Душанов законик	333
2. Погроми	343
3. Тајкуни	354
4. Бело робље	368
<i>О аутору</i>	379

Прво поглавље

РУКА

Свакодневну слику на платоу испред Палате правде, на коме се на централном месту налази споменик цару Душану Силном, ремете полицајци и инспектори у цивилу. Као ружна мрља, којој очигледно ту није место, уз споменик је наслоњена црна кеса за ђубре, делимично попуњена. Поред кесе стоје инспектор Перић и један од ноћних чувара, збуњен и уплашен: кад се разданило, пришао је споменику, подигао кесу и у њој угледао одсечену руку. У стиснутој шапи налазила се јабука.

– Нема крви – рече замишљено инспектор Перић.

Искусни полицајац подсећа на олупину некад стаменог брода што се насукао на прикривене хриди. Ово је његов први радни дан након тромесечног лечења. Непознати људи су га испред улаза зграде у којој живи сачекали, оборили и пребили. То што је случај заташкан био је знак Перићу да убудуће не гура нос тамо где му није место и да слуша надређене када га

опомену да застане са истрагом. Упао је у међусобни обрачун унутар полиције, тврдоглаво покушавајући да буде судија у случају унапред изгубљеном и потом је – сурово кажњен. Вуче леву ногу, још увек несигуран и неспреман да се на њу потпуно ослони.

– Рука није убачена у кесу чим је одсечена. Нема крви – понови и знатижељно погледа доктора судске медицине, помно загледајући шаку у којој се угнездила јабука.

– На јабуци се може уочити кап крви... Ово није урадио лаик. Рука је одстрањена хируршким захватом. Раме и фоса аксиларис... пардон, пазушна јама, осетљива су места – рече доктор, помало постиђен због безумног чина непознатог колеге.

– Можда се неко игра са нама?! Град је пун сулудих шерета којима ништа није свето. Да ли постоји могућност да је након операције неко донео руку и оставио је поред споменика? – размишља наглас Перић.

– Немогуће! Постоји одређена процедура после ампутације било ког дела тела. А патолог ће утврдити да ли је рука била здрава пре одсецања... пардон, након овог хируршког захвата – кочоперно одговори лекар, сада потпуно спреман да брани достојанство професије.

– Проверићемо – замишљено рече Перић и крену ка жутој траци са ознаком полиције јер је угледао Новака Ивановића, новинара *Дује*, како убеђује тврдоглавог полицајца да га пусти да се провуче испод траке и приђе споменику.

Вукући леву ногу, Перић дође до жуте траке, граничника простора око споменика, и показа полицајцу

да се примири. И Новак подсећа на олупину, такође насукану на невидљиве хриди. Нема физичких озледа, али... Подочњаци указују на то да лоше спава, необријан је, има десетак килограма мање него пре три месеца када је киднапован његов син Дејан. Седамнаестогодишњи дечак је под чудним околностима враћен кући; као пакет погрешно упућен на непознату адресу враћен је пошљаоцу. И Новак и Перић су знали која је то адреса. Били су на истом задатку: Новак као новинар и Перић као полицајац. И обојица су опоменути. Као у фудбалу, после два жута уследио је црвени картон.

– И ти си почео поново да радиш?! – процеди кроз зубе Перић не скривајући зачуђеност.

– То је једини лек којим могу да избришем пакао у који сам увучен. Дејан редовно иде код психотерапеута...

– А Сузана?

– Она је лавица. Ја сам се испразнио...

– Па си, колико ја могу да проценим, дошао овде да се... да се рестартујеш – покуша Перић да се насмеје, али његово лице још увек не успева да се избори са тешким повредама након прелома вилице.

– Може и тако да се каже... Људи причају да је у оној кеси рука.

– Јесте – рече Перић и показа отвореном шаком Новаку да застане код жуте траке.

– Мушка или женска рука?

– Рука неког снажног мушкарца. Нема тетоваже, нема сата, нема прстена. Али има једна јабука – одговара Перић на непостављена питања, унапред погађајући шта ће Новак да пита.

– И баш код споменика цару Душану?! – једва чујно проговори Новак.

– Шта желиш тиме да кажеш?

– Сутра ћете можда наћи нечије око, ногу, ухо или одрезан нос. Неко се свети по Душановом закону. Неко има снаге да то уради... А шта радимо нас двојица? Ћутимо. Вас су скоро убили, мени киднаповали дете и навукли му трауме за цео живот. Неко има муда да каже доста!

– Сад је стварно доста! Иди кући и спавај се! – љутито одбруси Перић и показа полицајцу да не допусти Новаку да приђе споменику.

Док тражи засад невидљиве трагове око споменика, непрестано размишља о Новаковим реченицама протканим горчином. И он је тако размишљао док се борио за живот у једној суморној соби у Ургентном центру. Заклињао се да ће се осветити, да ће пронаћи нападаче и натерати их да признају ко је наручио његово пребијање. Знао је одговор, или му се бар чинило да зна одговор, па је хтео да га и извршиоци злочина потврде. Како су одмицали дани у болници, полако се хладио и постајао свестан да је само мали шраф у машини за млевење неистомишљеника. Тада је први пут схватио да је његов некадашњи колега Обрад Ковић био у праву када је отишао из полиције неспреман да као послушно куче савија главу уместо да зарежи и покаже зубе.

– Донећете ми траке са свих сигурносних камера – обрати се портпаролки Палате правде, уплашеној сликом која је титрала пред њеним очима: из кесе је

вирила одсечена рука, а не папири, верни пратиоци људи затворених у канцеларије.

– Океј... А шта да кажем новинарима? – збуњено упита негована жена, правница по струци, тек пристигла у Палату правде после десетогодишњег рада на једној београдској телевизији.

– Нађена је рука непознатог човека. Зар је потребна посебна мудрост да се то каже?!

– Али знате новинаре – завапи забринута жена.

Перић је знао шта мучи лепу портпаролку: пре непуних годину дана у једној од главних београдских улица пронађена је у кеси за ђубре одсечена глава, у Карађорђевом парку пензионери су налетели на тело без главе, пре пола године човек је искасапио комшију и делове тела стрпао у замрзивач, помахнитали Кинез је са мачетом у руци у Кнез Михаиловој улици нападао недужне пролазнике... Новинари ће здушно, као добро увежбан оркестар, прозивати судство и полицију тражећи оштрије казне за злочинце. Док је студирала, овакве случајеве је налазила у уџбеницима криминалистике као примере из прошлости или у извештајима са ратних подручја. Из уџбеника злочини су се преселили на улице Београда.

– Господине Перићу – позва лекар инспектора.

Из кесе је вирила шака одсечене руке. Лекар је додиривао јагодице прстију несрећног човека, нежно као да тражи место које ће боцнути иглицом и узети крв за анализу.

– Кожа је делимично састругана... Онај ко је то урадио желео је да сакрије идентитет човека коме је

припадала ова рука. Каква лудост! Не шетају Београдом хиљаде људи без руке – размишља наглас лекар.

Перићу прелете грч преко лица. За тренутак му се учини како је окружен људима без руку. Кретали су се успорено, као у неком немом филму. Пружали су према њему остатке руку као да траже помоћ... Ови прекиди свести, када упада у стање сновиђења, јављају му се повремено након изласка из болнице. Ударци у главу су оставили последице чијих крајњих домета још није свестан. После двадесетак секунди, дугих као целовечерњи филм, тргну се помало постиђен: чинило му се да су сви приметили његов одлазак у надреално.

– Није вам добро, Перићу? – обрати му се лекар констатацијом у форми питања.

– У реду је... Остругане јагодице... Ако је истина да је ово урадио стручњак, онда осакаћеног човека скривају у некој болници.

Опет му се замагли пред очима, па према њему поново кренуше људи без руку, без ногу, без једног ока, распореног носа, осмуђене косе... Из сновиђења га извуче Новаков глас.

– Инспекторе! – раздра се Новак још увек покушавајући да се провуче испод жуте траке, али је пред њим стајао намргођени полицајац широких рамена.

Кад се окрену, Перић се насмеја. Новак и полицајац су подсећали на два противничка играча у кошарци: један је јуришао ка кошу, а други је припремио одличну одбрану, спреман и на болан фаул.

– Шта си сад смислио? – приђе Перић жутој траци, а полицајац се примири.

– Ако добро видим одавде, шака која вири из кесе стегнута је у песницу са испруженим палцем.

– Добро видиш. Али није песница, већ јабука у шаши – нервозно узврати Перић.

– Јабука?! Не могу да закључим да ли је палац окренут на доле или нагоре.

Перић је уочио нелогичан положај прстију, али о томе није желео да разговара са лекаром. Било му је јасно да је онај ко је одсекао руку оставио поруку намештајући прсте стегнуте око јабуке у одређени положај. Да је то рекао лекару, овај би сигурно извадио руку из кесе и пред знатижељним људима одредио њен положај у односу на тело.

– То ћу сазнати кад рука буде на столу патолога.

– Зар вас не интересује порука? – готово љутито упита Новак.

Инспектор не успе да сакрије мрзовољу. Прво је само рука била порука, а сада су јабука и прсти наставак поруке! Много злокобних знакова за једно, до пре пола сата сасвим обично октобарско јутро на почетку првог радног дана после три месеца лечења.

– Ако је палац окренут нагоре, означава одобравање. Које је та порука послата? Можда свима који се одлуче на овакав начин обрачуна? – покуша Новак да раздрма Перића.

Инспектор је ћутао: палац окренут на доле симболизује смртну пресуду. Учини му се за тренутак да окупљени људи, згранути призором испред споменика цару Душану Силном, пружају десне руке ка њему и потом окрећу палац на доле.

Друго поглавље

ОТМИЦА

На екрану Новаковог компјутера титра слика споменика цару Душану. Затим екраном пролећу текстови о једином српском цару, иконе и фреске са његовим ликом, и на крају импозантна слика Паје Јовановића – крунисање првог српског цара Стефана Уроша IV, познатог као Душан Силни, „најбољег војника свога времена“, како тврди енглески византолог Стивен Рансиман. Новак интуитивно осећа да је рука пронађена у кеси наслоњеној на споменик испред Палате правде порука правосуђу да помније завири у Душанов законик. Али – ко шаље поруку? Нађена рука, одсечена хируршким путем, указује да се више људи удружило и одлучило на један вандалски поступак, који упућује и на размишљање о ритуалном чину. Шта је урадио човек коме је одсечена рука и чиме је заслужио тако драконску казну?

– Е, Монах, шта има ново? Види, види... Иконице, фрескице... Повратак у будућност... пардон, повратак у прошлост кад нам се смешила светлија

будућност – ређа Мушка искидане реченице настојећи да орасположи пријатеља, најдражег колегу, како га зове када разговара са пријатељицама.

Редакцијска маскота, ни мушко ни женско, како ју је једном окарактерисао Крле фотограф, покушава да сакрије колико тешко подноси и притом поштује Новакову борбу да поврати стабилност четворочлане породице нарушену киднаповањем сина Дејана. Тек сада јој је јасно кроз какав је пакао прошао, натеран од киднапера да ћути о отмици. Новак је борац, а свестан је да ништа не може да предузме јер је Дејан после четири дана дошао кући, ничег се не сећа, није било уцене, отмица није била пријављена, не постоји ваљан траг ка могућим киднаперима, а и када би следио оно мало назнака трагова, дошао би до погрешног човека, у међувремену убијеног! Мајстори политичких сплетки, скривени у окриљу полиције, маестрално су одрадили посао: обрачунали су се са противницима у сопственим редовима, а Новак је био жртвени јарац.

– Јутрос је нађена одсечена рука...

– ...код споменика цару Душану – настави Мушка Новакову реченицу. – Бруји телевизија о томе. Зака-зана је конференција за штампу. Идемо заједно?

– Конференција за штампу... „Засад непознати манијак витла по граду са мачетом у руци и одсеца руке недужним грађанима, али нема места за панику јер полиција ревносно ради свој посао“ – карикира Новак будућу изјаву портпарола полиције.

– И шта је ту погрешно?! Само манијак може нешто тако да уради – заврши Мушка кратак боравак крај Новаковог стола.

Редакција се полако буди. У једном делу, испред зида обојеног плавом бојом, фотограф Крле слика неку нападно нашминкану и оскудно обучену даму на прагу педесетих година. Она невешто за посао фото-модела, али са завидним стажом на сплавовима и у ноћним клубовима, трепће и пући уста.

– Рођена звезда... Кад вам бата Крле каже.

– Мало претерујете...

Крле спусти фото-апарат, глумећи увређеног уметника чија процена има снагу улазнице у џет-сет велеграда.

– Госпођице, ви ме вређате. Вређате моје године проведене у свету моделинга.

– Ипак сам ја мало...

– То нећу да чујем! Клаудија Шифер би поцрвенела пред вашим даром за персифлажу. Ви сте један... како да кажем... цвет.

Милан, некадашња звезда *Дује*, заморен вишегодишњом јурњавом за правдом, из фиоке, у којој се иначе држе важни папири или књиге, извади флашу виљамовке, сагну се иза радног стола, куцну грлићем флаше у наочари и, пре него што изговори „живели“, промрмља кроз зубе:

– Увели цвет... Цео живот је, мој Крле, један велики, увели цвет.

– Какав увели цвет?! Живот је леп. Понекад мучан, али леп – приђе Новак Милановом столу и за тренутак прекину његов свакодневни ритуал.

– Е, кад је и Крле прешао на маторке... Крај – крену Милан поново да куцне грлићем флаше у наочари, али флаша остаде у ваздуху, као заустављена слика на филмском платну.

У редакцију закорачи збуњена жена, четрдесетогодишњакиња. Њено лепо лице делује измучено, очи су јој замућене због плача, њена рамена подрхтавају...

– Изволите, госпођо – приђе Новак и показа жени на столицу. – Желите можда кафу? Воду?

– Хвала... Ја сам Зорана Балабан... Знате моја ћерка је... моја Милица... је нестала. Још пре месец дана – рече, заплака и пружи Новаку фотографију са које му се осмехом јави седамнаестогодишња девојчица.

– Немојте да плачете... Да се није заљубила?

– Она је дете – покровитељски одговори госпођа Балабан, откривши лепе, неговане зубе.

– Она је, извините, нећете ме погрешно разумети, лепотица.

– То су ми рекли и у полицији.

– Шта су вам још рекли?

– Да се не изненадим ако сазнам да је можда у Италији или на Косову. И тако месец дана. Стално ме лажу.

– Шта каже ваш супруг?

– Ја сам разведена. Живим сама. Само ја и Милица – поново Зорана плачем угуши тек започету реченицу.

– Зашто би је неко отео? Ви немате пара да би вас уцењивали.

– Не знам... Али осећам то... Милица је била одличан ђак. А кад год је имала времена, одлазила је у хуманитарну организацију *Срећно детињство*.

– Шта очекујете од новина? Кад полиција не може ништа да уради...

– Када бисте је ви, преко новина, позвали да се врати.

– Значи да ипак мислите да је побегла.

– Не! Њу су отели! Али, ако прочита, можда би им се отргла и побегла.

Новак устаде, захвали се госпођи Балабан на повећењу и испрати је до врата. Један поглед на екран компјутера врати га у прошлост, у окриље цару Душану. Сliku стаменог цара на екрану убрзо замени црна кеса из које вири рука са јабуком у шаџи. Окрену број телефона инспектора Перића.

– Добар дан, инспекторе. Новак овде. Како сте?

– Колико могу да проценим, вратио ти се осећај за хумор. Искрено, док ме ниси позвао, био сам мало боље него јуче. Шта си сад смислио?

– Нестала је једна девојчица. Милица Балабан. Седамнаест година.

– Знам. Рекли су ми да је долазила њена мајка.

– И?

– Шта „и“?! Вратиће се. Заборави.

– Врло утешно. Да ли сте и мајку тако обрадовали? Месец дана је прошло откад је нестала.

– Ивановићу, не гурај нос тамо где му није место. Знаш како се завршило твоје последње њушкање.

– То ми је понекад посао, инспекторе. А колико могу да проценим, ви сада гурате нос само тамо где му је место – одговори Новак, употребивши Перићеву омиљену синтагму *колико моју да проценим*, којом се користи и када поставља логична питања и када жели да збуни саговорника.

– Видимо се у три у кафићу *Звоно* да ти понешто објасним – леденим гласом закључи Перић разговор и нагло прекину везу.

Новак је замишљено посматрао слике стаситог цара. Процењује се да је био висок више од два метра. У пратњи је имао гарду од сто чувара, такође двоветраша, који су у цареву службу долазили из целе Европе. Међу њима је, поред Срба, било Немаца, Италијана, Мађара, Скандинаваца... Пажљиво чита делове Душановог законика. Заокружи један део и проследи га мејлом Милану, удаљеном неколико метара од његовог стола. Тишину су нарушавала само Крлетова небулозна упутства једној типичној градској чепи. Она се непрестано осмехивала, буљећи у апарат као змија у жабу коју ће да прогута. Милан прочита Новаккову поруку наглас:

– Пијаница, оџкуда иде и озледи која, или њосече, или окржави, а не убије, њаквому њијаници да се око искоја, и рука одсече, ако ли у њијансџву њиџо њодере или кају скине, или друју срамоју учини, а не окржави, да ја бију са сџо њџајова и да се баџи у џамницу, и њоџом да се изведе из џамнице и да се бије и њусџи.

– Хвала, Новаче. Примео к знању – рече Милан, спусти се испод нивоа стола, куцну грлићем флаше у наочари и наздрави.

Из ходника у редакцију уђоше Мушка и педесетогодишњак у војној униформи. Разговор су започели у ходнику, у ходу.

– Пријавио сам полицији, госпођо! Наравно да сам пријавио. А они кажу да је највероватније у Италији или на Косову. Кажу да не будем нестрпљив и да сачекам. Она је још девојчица.

– Седите. Како је и када је нестала? – упита Мушка.

– Сачекали су је испред гимназије. Ушла је у кола и од тада је више нема.

– Значи, сама је ушла у кола. Мислим, својевољно је ушла у кола.

– Знате ли ви, госпођо...

– Госпођица – кочоперно га прекину Мушка.

– Госпођица?! Шта ви онда знате шта су деца! – не успе официр да сакрије срџбу и нагло устаде.

Повишени тонови натераше Новака да приђе Мушкином столу. Човек у униформи је био црвен као рак убачен у кључалу воду.

– Твој случај, Монах. Још једна нестала девојчица. Господин жели да разговара само са родитељима – Мушка саркастично заврши реченицу и, одглумивши увређеност, одшета између столова као да је на модној ревији.

– Ја сам Новак Ивановић. Изволите, господине.

– Милутин Теодоровић, пуковник у пензији. На почетку рата сам са супругом дошао из Словеније. Имам две ћерке. Обе су рођене у Београду. Сада је једна нестала. Моја Славица...

– Извините... У пензији сте, а носите униформу?

– Навика... – рече тихо пуковник, а затим скрушено седе као дете ухваћено у крађи.

Треће поглавље

ОЛОШ

Дан је почео убитачно: одсечена рука нађена у кеси за ђубре испред Палате правде, мајка отете девојчице, уцвељени пуковник који не може да заборави дане када је с поносом носио униформу и не може да разуме време у коме отимају децу, не само пријатељска опомена инспектора Перића... Новак у нотес уписује шта све мора да уради пре него што оде кући: стваралачка свађа са главним уредником, телефонски разговор са пријатељем у Приштини, ненајављени упад у поткровље Обрада Ковића, приватног детектива, некада угледног полицајца, у три сата сусрет са Перићем у кафићу *Звоно*.

Канцеларија главног уредника подсећа на магацин старе хартије. Иако целокупну архиву саткану од новинских текстова држи у компјутеру, Главни, како га новинари зову, ужива када у рукама има старе новине: дубоко удише мирис хартије натопљене прашином и прохујалим временом. Понекад затвори

очи и као зависник од мириса папира дише убрзано. У таквом стању га затече Новак кад без куцања упаде у канцеларију.

– Опет се дрогираш – рече Новак уместо поздрава.

– Како лепо миришу стара добра времена! – одговори Главни не отворивши очи.

– Стара времена се враћају, али не као добра. Двоје родитеља је дошло у редакцију и пријавило нестанак ћерки. Очекују од нас и оно што не може полиција.

– Прочитај јутрошње таблоиде. Један човек прича о ћерки која је побегла од куће. У гимназију је непознати момци довозе џипом, чекају је после часова и одводе. Преплашени родитељи не смеју реч да кажу. У тексту говоре њени другари из разреда. Једна девојчица је назива царицом. Баш ме интересује шта ће полиција да уради после овог текста?

– Ништа! Нема пријаве нестанка, девојчица добровољно улази у џип... А и да је пријавила, ништа се не би променило. У полицији су мајци једне нестале девојчице рекли да се њена ћерка налази у Италији или на Косову! То само значи да нешто знају или наслућују. И на крају, одсечена рука испред Палате правде! А можда је та рука почетак приче? – рече Новак замишљено

– Мислиш да је све то повезано?

– Не знам... Само наслућујем. Све ми мирише на освету. Када сазнамо идентитет човека коме је одсечена рука, знаћемо ко се и зашто свети. Много је порука стрпано у једну црну кесу за ђубре.

– Копај, Новаче. Копај. И чувај се – живну Главни.

– Немој да ме нервираш! Сваки разговор завршаваш истом реченицом.

– Знаш и од када то радим – устаде Главни и покровитељски додирну Новаково раме.

– Знам. И хвала ти – Новак помирљиво заврши разговор, иако је био спреман на професионалну свађу, како је називао сукобе са Главним, а која је код новинара увек будила стваралачку искру.

На изласку из канцеларије зазвони Новаков телефон. Сузанино име на дисплеју мобилног телефона увек га врати у један кишни дан када је поверовао отмичарима да ће у црвеном комбију, на паркингу изнад ушћа Саве у Дунав, затећи сина Дејана. Телефон је тада упорно звонио, а он је безгласно плакао.

– Кад долазиш кући? Хоћу да сви четворо будемо заједно на ручку.

– Долазимо, сигурно. Како је Дејан?

– Јутрос је свирао гитару – одговори Сузана с нескривеном радошћу.

– Шта је свирао?

– Твој репертоар... *Satisfaction*. Ролингстонсе.

– Одлично! – готово заурла Новак и стегну песницу са палцем подигнутим нагоре.

Ушао је у редакцију насмејан. Потражио је број телефона Ветона Гашија, дописника радија *Слободна Европа* из Приштине. Упознали су се крајем деведесетих година прошлог века, када је Новак, као новинар *Дује*, често ишао на Косово. Нису их раздвојиле ужасне ратне године. Кад год Новак жели да провери неку информацију везану за Косово, позове Ветона.

Ветон је студирао на Филолошком факултету у Београду, почео је новинарску каријеру у главном граду, живео је једно време на релацији Београд–Приштина, а после бомбардовања Србије 1999. године преселио се у Приштину. Није заборавио београдске дане, а радио *Слободна Европа* му је пружио прилику да буде један од гласова разума у Приштини оптерећеној мрачним наслеђем прошлости и новокомпонованом жељом да преко ноћи постане део савремене Европе.

– Новак овде. Како си?

– О, стари друже. Чуо сам шта ти се догодило... Непријатно ми је да кажем да ми је добро ако теби није добро – смирено одговори Ветон.

– Сада је све у реду. И биће све боље.

– Драго ми је што то чујем... Сигурно ниси звао без разлога.

– Ти знаш да један пут трговине људима, а ту пре свега мислим на жене, води на Косово.

– Знам... Један пут се и завршава на Косову. Други води ка истоку, трећи ка Италији. Није за разговор телефоном. Што не дођеш у Приштину? Сачекаћу те на граници. Преко дана ћеш бити мој гост, а увече спавај у Митровици.

– Договорено. Само да завршим неколико послова и долазим.

– Ако те пусти Сузана – кроз смех рече Ветон.

– То је некад била добра шала, а сада заиста морам да је убеђујем када идем ван Београда. Чућемо се.

Из редакције је изашао певушећи *Satisfaction*. Док се пење ка поткровљу у коме живи Обрад Ковић, приватни детектив, и даље певуши *Satisfaction*, као

да жели да буде уписан у Гинисову књију рекорда као извођач најдуже верзије ове песме. Дејан одлично говори енглески језик и, Новак је сигуран у то, подстакнут поруком рокенрол хита из средине шездесетих година прошлог века, несвесно шаље поруку да се изборио са тромесечном муком, невидљивом незаситом немани што краде душе. Новак настави да у истом ритму удара шаком по вратима стана Обрада Ковића. Радио је то страсно, попут бубњара занесеног заразним ритмом песме у којој Мик Џегер изражава непристајање на рецепте света одраслих.

– Обраде, Оообраде – распевава Новак Обрадово име гурајући га у песму Ролингстонса.

– Чујем те, Чарли – прихвати игру Обрад, помињући име бубњара Ролингстонса.

– Лозинка прихваћена – уз осмех рече Новак кад закорачи у момачко гнездо свијено у поткровљу зграде на Дорћолу.

Обрад је дуго радио у полицији. Средином деведесетих година прошлог века, када се говорило да свуда у свету држава има своју мафију, а у Србији мафија има своју државу, отишао је из полиције. Развод са полицијом поклопио се са његовим брачним бродоломом. Од тада живи као вук самотњак.

– Твој осмех значи...

– Значи да је Дејан поново почео да свира – раздрагано настави Новак реченицу и заврши је бубњарским рифом отвореним шакама по бутинама.

– Док кувам кафу, певај због чега си дошао.

Обрад је припремао кафу на два начина. Када жели с неким да заврши разговор, у кафу сипа со, а потом се

нападно извињава. Други начин је изванредно скувана кафа са количином шећера по вољи госта. Обрадовала га је вест да је Дејан почео поново да свира гитару, па певуши и сласно удише мирис кафе што излази из цезве купљене једног давног лета у Башчаршији, у Сарајеву.

– Могао би мало да ми помогнеш. Радио си у полицији.

– Само за лову – прекину Обрад Новака.

– Може мало и општи интерес?

– Зато сам и отишао из полиције. Због општег интереса који свако тумачи на свој начин. Чувам баке и деке, браним унуцима да их малтретирају, скидам мачиће са дрвета, пратим трагове одбеглих паса и... ловица капље. Поштено? – карикира Обрад представу о послу приватног детектива.

– А да ти неко отме ћерку?

– Око бих му извадио!

– Откуд знаш да неће покушати? Живи са мајком, без твоје заштите.

– Који ти је мој данас?! Мани ме с тим отмицама – процеди кроз зубе и принесе шољице са кафом на сточић.

Гледају се као два револвераша у каубојским филмовима, а као нишан им служе шољице кафе.

– Неко кога ти сигурно познајеш из криминалног миљеа, сада прерушен у бизнисмена блиског власти, стоји иза неколико повезаних отмица девојака.

– Како оправдаваш такав закључак?

– Полиција ћути... А родитељи су преплашени.

Обрад јекну јер је нагло отпио гутљај још увек вреле кафе. Увек се узбуди када се помену отмице, а

отмичаре сматра најгором сортом људи, употребљавајући израз „последњи олош“.

– Прво: зашто би то морао да буде бизнисмен близак власти? Друго: написаћеш оштар текст. Не штеди инсинуације и гађај право у главу. Неко ће сигурно да се упеца. Довољно је да се сасвим мало изда и крећемо у акцију. Мене не спомињеш у тексту.

– Шта би ти фалило мало рекламе?

– После сваке твоје рекламе на врата ми закуца финансијска полиција. Знам и ко их шаље – застаде, па кад ухвати Новаков љубопитљив поглед, настави. – Љубомора, мој Новаче. Љубомора. Мисле да згрћем паре. За почетак, крећемо по кафићима. Знам неке брлоге у којима девојчице раде на црно... Увек ме изваћариш на сентиш жицу.

Ћутали су и сладострасно пили кафу. Одсечену руку нису помињали, иако су обојица знали да је црна кеса за ђубре наслоњена на споменик Душану Силном незавршена прича, тачније, почетак језиве приче са неизвесним крајем. Растали су се без речи. А кад је Новак кренуо низа степенице, зачуо је бубњарски риф, увод у песму *Satisfaction*: Обрад је обема шакама ударао у врата и тако показао колико је срећан што Дејан успева да, додуше лагано, из главе избаци четири дана, који се повремено враћају у свест као мутна слика...

Опијен радощћу због видног напретка у Дејановом опоравку, Новак у кафић *Звоно* уђе насмејан, али му се осмех брзо заледи када угледа намргођеног инспектора Перића. На столу су стајале две чаше: једна напуњена ракијом од крушке, друга соком од јабуке.

Четврто поглавље

ПЕСМА

Први радни дан након три месеца лечења почео је у убитачном ритму. Наслоњен на прозор, Перић гледа пролазнике који промичу тротоаром, претичу једни друге као аутомобили на тркачкој стази, или се нагло заустављају привучени шаренилом излога и сезонским распродајама. Међу тим непознатим људима налази се и неко ко је одсекао нечију десну руку. За Перића је то *нечија рука*, а непознати хирург је знао чија је то рука и зашто је одсеца.

Улица делује суморно, као и лица људи. Затвори прозор и у канцеларију усели тишину. Перићев радни сто је чист, без иједног папирића на њему. Само компјутер и роковник. Већ сутрадан астал ће бити претрпан папирима којима ту није место, извештајима, десетинама непотребних стварчица и упутством чистачици залепљеним на екран компјутера: *Не дирајте ништа*. Једино он у том хаосу, који гради као паук мрежу, уме и може да се снађе. Из размишљања га

тргну локална веза на старинском црном телефону, наслеђеном из неког министарства. И тај старомодни телефон је део његовог организованог хаоса.

– Дођи до мене – зачу три речи, после којих се прекину веза.

Кад говори сведено, начелник шаље поруку да је љут и забринут. Или обрнутим редом – забринут и љут. Перић никад не уме да открије редослед; начелник је лукав човек, школован да прикрије праве намере.

– Ти знаш, Перићу, ко је све умешан. Сад га имамо и не смемо пренаглити! – без поздрава започе начелник разговор.

– Тек сам почео да радим, начелниче. Заиста не знам ко је све умешан и кога то „сад имамо“. Родитељи мисле да избегавамо да им помогнемо. Јутрос су пријављена још три нестанка девојака. Зар сутра треба да нестане моја ћерка, па тек онда да нешто предузмем! Како можемо да ћутимо и правимо се блесави?! Понашамо се као аутомати из којих излази увек иста реченица: „Све је под контролом.“

– И јесте под контролом. Нажалост, та констатација нема исто значење онима који пате и нама, професионалцима. Зар ти, Перићу, мислиш да ја не патим због тих отмица? И ја имам децу – с драмским патосом рече начелник и окрену леђа како не би дозволио Перићу да с његовог лица прочита шта заиста мисли.

– А поента овог разговора је... – не издржа Перић и прекину предвиђену драмску паузу.

– Примири се мало. Знам да ти није лако. Као ни мени. Али то је наређење.

– Ваше или... – показа Перић кажипрстом нагоре.

– Разумели смо се, надам се. А и да се нисмо разумели, ово је наређење – рече начелник и дискретно показа кажипрстом ка плафону.

Перић изађе из начелникове канцеларије љут и забринут. Горчину у устима може да испере само добром капљицом. У кафић *Звоно* је дошао пола сата пре договореног састанка, наручио виљамовку и сок од јабуке и кроз излог наставио да посматра пролазнике. Пуне чаше сачекаше Новака Ивановића. Неколико минута су ћутали. Новаку постаде јасно да је инспектор био на брифингу код шефа. Такву врсту пословних сусрета у народу зову рибање, па се Новак несвесно насмеја.

– Шта је смешно, Ивановићу? – мрзовољно Перић прекину тишину.

– Размишљам о ове две чаше. У вашој чаши је крушка, у мојој јабука. Крушка је симбол плодности. Стари народи су жене цртали или правили фигуре од глине у облику крушке. Уска рамена и широки кукови. Представљали су их као да су увек у другом стању – рече Новак, а Перић се несвесно плесну по стомаку.

– А у твојој чаши чучи... – не заврши инспектор реченицу.

– Грех, инспекторе. У мојој чаши чуче грех и сексуалност. Према грчкој митологији, јабука раздора је производ женског супарништва и мушке пожуде. Да ли сте знали да латинска реч *малус* значи и јабука и зло?

– Нисам знао, а сада ми је јасно зашто пијеш сок од јабуке – први пут се насмеја Перић. – Унапред знам шта ћеш написати, а сада си ми несвесно објаснио

зашто тако пишеш. Твој новинарски принцип је да се зло злом избија.

– Хоћете да кажете, око за око, зуб за зуб. Принцип цара Душана. Истина је да се придржавам Душановог принципа, али принципа једног другог Душана. Мој отац се звао Душан. Био је благ и промишљен човек.

– Мани ме филозофије... И пази шта пишеш. Посреди су виши интереси.

– За мене нема вишег интереса од среће мог детета. Надам се ни за вас. Шта бисте урадили да је нестала ваша ћерка? Да ли би ћутање правдали вишим интересима?

– Моје је да те упозорим... Него, зло ниси ни окусио – добаци Перих уз лукав осмех, а затим подиже чашу из које допре опојни мирис крушке.

– Између зла и греха, определићу се за грех – насмеја се Новак и наискап испи сок од јабуке, изађе из кафића и утопи се у реку пролазника што се ваљала тротоаром.

Обојица су помињали јабуку јер им је пред очима титрала зрела јабука убачена уз одсечену руку у кесу за ђубре. Јабука са капљицом сасушене крви. И ни један ни други свесно нису поменули догађај испред Палате правде, јер је био нерешива загонетка која не заслужује необавезно ћаскање уз пиће, већ промишљен разговор са ваљаним аргументима.

Док се пењао уза степенице, Новак зачу звук гитаре: Дејан је зналачки шетао по жицама. Сачека крај песме, па тек онда зазвони. Насмејана Сузана отвори врата. После три месеца први пут види тако широк осмех на њеном лицу. Њене очи плешу и из њих исијава срећа.

– Дејан свира... – рече, као да изговара молитву, и страсно загрли Новака.

После отмице и Дејановог повратка били су при-
снији него икада раније, али у тој присности су се осе-
ћале само брига и туга. Увече би легли, ћутали, загр-
лили се и тако заспали. Новаку се чини да се у та три
месеца ниједном нису пољубили. А сада га је готово
оборила на вратима, пољубивши га тако страсно да
му се учинило како губи тло под ногама. Из Дејанове
собе долепрша Круї, песма његове омиљене групе ЕКВ.
Дејан се трудио да опонаша глас Милана Младеновића:

– *Овај круї сам смислио, овај круї сам сївории, овај
круї сам разбио, ко веїар расуо.*

– Свира – понови Сузана.

– И пева – узврати Новак, као да саопштавају једно
другом недокучиву тајну, с нестрпљењем ишчекујући
ударну строфу: *Као да сам уморан и као да сам сїар,
као да је досадно и сувише їа знам. Овај круї сам ску-
їио и оїеїї склойио. Он ме воли, он ме носи, он ми
оїрашїїа...*

На столу је био сервиран ручак. Супа се хладила,
али Сузана и Новак нису желели да прекину Дејанов
концерт.

– А где је моја мезимица? – упита Новак, помало
постиђен што се тек сада сетио и ћерке.

– У његовој соби. Она бира репертоар – не силази
осмех са Сузаниног лица.

Сели су за астал. Храну је заменила музика. Новак је,
користећи кашику и виљушку као бубњарске палице,
причао о одсеченој руци и отмици девојчица. Сузани

је нестао осмех са лица. Вратила се у време када је њен син био отет. Тада је молила Новака да напусти новинарство, чврсто убеђена да писана реч нема снагу која би могла да раздрма устајалу воду и растера жабокречину што је прекрила савест друштва у транзицији, када нестаје грађански морал и руши се патријархална породица, а притом се не нуди ваљана замена.

– Ако судство и полиција ништа не ураде, уједињиће се родитељи. Мислим да је то и порука из црне кесе – прошапута Новак.

– Црна порука... Нису случајно изабрали кесу за ђубре.

– И та јабука с капљицом крви није случајно упала у кесу.

Болан разговор, који опомиње да зло има хиљаду лица, а увек исти циљ, прекинуше ћерка и син. Уђоше у трпезарију насмејани.

– Цркох од глади – рече Дејан и кошаркашки се поздрави са оцем, ударцем длана о длан.

– Тата, опет не читаш моје поруке – глумећи љутњу седе ћерка за астал.

– Ево, погледај телефон. Нема твоје поруке.

– Важније су поруке на фрижидеру писане руком. Ако ниси знао, *оловка иише срцем* – рече Новакова љубимица користећи наслов једне књиге.

Новак не издржа, па оде у кухињу и узе поруку заде-
нуту испод магнета са сликом гитаре. *Знаш ииша си обећао*, писало је на поруци. Проверени штос, који увек упали: пошто не може да се сети шта је обећао и да ли је ишта обећао, улази у прву радњу и купи бар чоколаду.